

แนวปฏิบัติทางการแพทย์เพื่อเพิ่มคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบ บี และ ซี คลินิกอายุรกรรมระบบทางเดินอาหาร โรงพยาบาลลำปาง

กาญจนา สว่างเดือน พว. พรทิวา ทักษิณ พว.พูนทรัพย์ จันทรทิพย์

หลักการและเหตุผล: ไวรัสตับอักเสบเป็นสาเหตุสำคัญของโรคตับแข็งและมะเร็งตับอันเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญทั้งในระดับโลกระดับภูมิภาค จากการเก็บข้อมูลในคลินิกอายุรกรรมระบบทางเดินอาหาร โรงพยาบาลลำปาง ปี 2565-2567 มีผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี จำนวน 390, 650, 740 ตามลำดับ ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบซี จำนวน 77, 141, 118 ตามลำดับ ปัญหาที่พบคือการปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง เช่น การรับประทานยาไม่ตรงเวลา การขาดนัด ดื่มสุราและสูบบุหรี่ เป็นต้น แม้ว่ายากลุ่ม DAA (Direct Acting Antivirus) และยาต้านไวรัสตับอักเสบบี (TAF) จะมีประสิทธิภาพและให้ผลการรักษาดีขึ้นมากเมื่อเทียบกับยารักษากลุ่มเดิม ผลของการรักษายังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการใช้ยา เช่น ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ป่วยในแง่ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวโรค และการปฏิบัติตัวที่ถูกต้อง การรักษาแบบสหสาขาวิชาชีพและการมีแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยอย่างเหมาะสม ดังนั้นจึงได้มีการจัดทำแนวปฏิบัติทางการแพทย์ในการดูแลผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี เพื่อเพิ่มคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วย

วิธีการศึกษา: สืบค้นข้อมูลที่เป็นหลักฐานทางวิชาการที่มีการเผยแพร่ทางฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ระหว่างปี 2018-2023 จำนวน 15 เรื่อง นำมาวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของหลักฐานโดยใช้แนวคิดของสมาพันธ์ทางการแพทย์และสุขภาพประเทศออสเตรเลีย (NHMC, 1999) และวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการนำหลักฐานเชิงประจักษ์ไปใช้โดยดัดแปลงจากเกณฑ์ของ Melnyk & Fineout-overholt (2015) และ Deng Dearholt (2018) นำมาสังเคราะห์และยกย่องแนวปฏิบัติทางการแพทย์พยาบาลประกอบด้วย 1) โปรแกรมส่งเสริมการดูแลตนเองของผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี องค์ประกอบของโปรแกรมประกอบด้วย 1.1) การให้ความรู้และคำแนะนำ 1.2) การฝึกทักษะการดูแลตนเอง 1.3) การติดตามและประเมินผล 1.4) การสนับสนุนทางสังคมและจิตใจ แนวปฏิบัติผ่านการตรวจสอบ Thai AGREE II จากอายุรแพทย์โรคตับและทางเดินอาหาร 1 ท่าน อาจารย์พยาบาล 2 ท่าน ให้คะแนนผ่านเกณฑ์การประเมิน 6 ด้านมากกว่า 90% พยาบาลประจำคลินิกมีความพึงพอใจและปฏิบัติตามกระบวนการของแนวปฏิบัติ 100% รวบรวมข้อมูลระหว่างปี 2565 ยกย่องแนวปฏิบัติทางการแพทย์โดยใช้หลักฐานเชิงประจักษ์ ทดลองใช้แนวปฏิบัติ ในเดือน มกราคม – เมษายน 2566 จำนวนผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี ทั้งหมด 60 ราย

ผลการศึกษา: ผลการศึกษาพบว่า อัตราการหายของผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบซี เร็วขึ้นหลังการรักษาด้วยยาต้านไวรัสครบ ก่อนใช้แนวปฏิบัติ ปี 2565 ร้อยละ 93 หลังใช้แนวปฏิบัติ ร้อยละ 97 คะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองก่อนการใช้แนวปฏิบัติ ร้อยละ 86 หลังใช้แนวปฏิบัติ ร้อยละ 95 คะแนนความพึงพอใจของผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี ก่อนใช้แนวปฏิบัติในระดับดี-ดีมาก ร้อยละ 90.7 หลังการใช้แนวปฏิบัติ ในระดับดี-ดีมาก ร้อยละ 97

การอภิปรายผล: แนวปฏิบัติทางการแพทย์นี้ทำให้ผู้ป่วยมีความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองเพิ่มขึ้น ความพึงพอใจต่อการใช้นโยบายเพิ่มขึ้น

สรุปผล: ผู้ป่วยได้รับการดูแลที่มีประสิทธิภาพ มีแนวทางการดูแลผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี ที่เป็นแนวทางเดียวกัน ช่วยให้ผู้ป่วยปฏิบัติงานมีความสะดวกในการให้ความรู้และมีความมั่นใจในการให้การพยาบาลผู้ป่วยมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะหรือการพัฒนางาน: การเผยแพร่แนวปฏิบัติทางการแพทย์ในการดูแลผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบี และ ซี สู่วิทยาสมาคมในจังหวัดลำปางเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกันในการดูแลผู้ป่วยให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งต่อและรักษาผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบบีในจังหวัดลำปางที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อการดูแลผู้ป่วยอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อเนื่องไว้รอคอยต่อครอบคลุมทั้งจังหวัดตามนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข